

Бюгөн - Сабийлеге болушлукьга деп республикалы субботникди

Газета издаётся на балкарском языке с 1924 года.

Интернет-версия: zaman.smikbr.ru

ЗАМАН

2009 жыл
18-чи июль,
шабат күн.
№ 138 (18239)

Багысы 3 сомду

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ ВРЕМЯ ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

СЕМИНАР

Тинтип къарагандыла

Нальчикде орталыкъ эм осал къолайлары болгъан юйорле жашуу журт бла жалчытууу финансированысны модельлерин озюуге жорланган семинар бардырылды.

Аны КЪМР-ни Информациа коммуницияла, жамаут биригуле эм жаш тѳлоно ишлери жаны бла министрствосу «Шахары экономикасы институту» фонд бла бирге къурагандыла. Анга шахар эм район администрацияда жашуу журт политика бла кюрешген специалистле, кеслерини ишчилерин жашуу журт бла жалчытуулары сойген кооперативни бла компанияны келечилери къатышкандыла.

Семинарда жашуу журтну бююлюкде кимле сатып алыууларыны анализини этигенди. Ары келгенле фи-

насинованыны тыш къаралада хайрыланган торлоле бри бла да шайрей этигенди. Сѳз ючюн, алылдан бири учуз къурулушлары коммерциалы болмаган организациялага ышайыду.

Эни эс семинарда жашуу журтлары микрофинансированыларда регион програмаланы жарашдырууга бла жалчытуулары бардырган коммерциалы болмаган организацияла болушлукь этюно формаларына белюнгенди.

АЛИХАНЛАНЫ
Камилла.

Транспорт

Эллилеге таплыкьга

Черек району Жемтала, Зарпак эллирине жашылауу району ара Къашхатаууга бары ючюн, сагылта бла жол жанында соелип, озган машиналага тагылып айланарга тюшгенди. Ол проблема мында жашылауу району арага неда къошун эллеге къыйналмай барып къайтыр оглары болуугу къууандырады.

ОСМАНЛАНЫ Айшат.

Кюн ахшы болсун, адамла!

Зумакъулланы Мустафаны къызы Танзила 1934 жылда Къабарты-Малкъарны Элбрус районуну Герхозан эпинде тууганды. Кавказны бек закый, Россейни да бек улду поэтлеринден бириди. Россей Федерацияда тиштыруулаан биринчи болуу алганды ол 1978 жылда «Совершенство» деген китабы ючюн РСФСР-ни Къырал саугасын.

Танзила адабият жаны бла республикабызны да Къырал саугасыны лауреатыды. Малкъар адабиятын аинтыуда уллу къыйны ючюн анга «Къабарты-Малкъарны халкъ поэти» деген сыйлы ат берилгенди. Ол Къарачай-Черкесни эм Чувашияны да халкъ поэтлериди. Дагыда Танзила СССР-де, Россейде да кѳп сыйлы саугалагга тийишли болганды.

«Къаада гюлде» деген биринчи наму китабы 1959 жылда чыкьганды. Андан бери аны 30-дан артыкъ китабы басмаланганды - малкъар, орус, татар, къумукь, даргин, авар, украин, къыргыз, чуваш, ингуш эм башха тилде да.

Халкъыбызны ѳтмелигиди Танзила жарыкъ жулдуу, айтхылкъ къызы да. Мамырлыкь, тозюк, кертилик, соймеклик, ата журтуна бла миллетине кертичлей къалыу - ма ол жол бла барды намузуну таркыймазлыкь, дунияга аты айтхылган таза, багьыр да поэзиясы!

Зумакъулланы Танзиляны юсюнден материаллары 2-чи - 3-ю бетледе окъуугь.

ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВО

Гитче бизнесге - кенг жол

Прохладны промышленносту предпритиялары бла кѳн шахарга санала ѳсе да, аны экономикасын аинтыуга гитче бизнес, предпринимательство аслам юлюш къошардыла. Шахар округу жер-жерли администрациясыны башчысы Юлия Пархоменко айтханга кѳре, ишлерге кѳлулдан келиш хархарлары жарымьндан аслам ол болмокеле урындыла. Гитче предпритияла 351 боладыла, предпринимательни саны 2100-ден озуду. Ала жетишмил болуларына кѳп тюрлю мадарла этиледиле.

Юсюбоздеги жылы март айнда шахар округу администрациясында предпринимательство жаны бла совет къурагьтанды. Аны жыйылуу кѳп кѳр бардырылды, гитче бизнес аинтыуга бурган ол тобушунде белгили бизнесменле, жамаут организацияланы, жаш тѳлоно, власть органдары келечилери къатышдыла. Арха салымназлыкь проблемала сюзюледиле, аланы кетеруно амаллары белгиленди.

Гитче предпринимательствогь болушлукь этюно муниципальны фонд къурагьтанды да, аны попечителесветини жыйылуу бир жылы ичинде 23 кѳр болганды, алада этилген оюларга тийишлиликде, ѳнчюк ахча гитче предпринимательствонун 53 субъектине берилгенди.

Жаңы бла жарымьндан алгьта кредит-потребителескоператив къурагьтаны бла да кѳлгеле болушчура он табылганды. Администрацияны экономика, промышленност, эл миюк, прогнозирование эм предпринимательство жаны бла болмокеле да гитче эл орталыкъ бизнес аинтытууга юлюш къошды. Предпринимательство жаны бла советни бизнес-проектле сюзюлген жыйылууларына шахар банкларына маталары да чакьрыладыла. Ол да себеплик этип, билгьва гитче эм орталыкъ бизнесни предпритияларына 160 кредит неда 292 миллион сом ѳнчюк ахча берилген эди. Юсюбоздеги жылы биринчи кварталында аллал болушлукь 95 кѳр этигенди, берилген ахчаны ѳлчемеи 122

КЪАЙГЫРМАЗЛАНЫ
Борис.

Жаңы окъуу жылга хазырлануу

Директорну жай къайгырыулары

Жаңы Малкъарны орта школуну директорну - Боташаны Шариповга - нѳгерлери бла окъуу юкюно ичинде ремонт ишле бардыр тургъчалы тобедик. Ол пол болгъанын къоюп, биринчи сентябрь класслары кылаз хазырлагъанларын кѳрнѳсте, ушагыбызны алай башлады:

- Бек къыйын жумушну - бир къырал экземеини - тап бергенди сабийлерибиз. Быйыл школну бошанганга 11 боладыла. Ала бу сьнандан тийишли ѳтгенлерине бек къууанганма, - дегенди Шарипа Махмудовна. - Аттестатларын сайлагъан окъуу юйлеге бергенди. Иги студентле боллукьларына ийнабады.

Энди ау ремонтну юсюнден. Класслада спортло-болу ишлени бошангъабыз. Спорт залы къалай аруу этгенибизни кескиз да кѳрдюгѳз. Къуру анда 300 квадрат метр барды. Къырал бир къоштылганын айтты кереклиси да бол-

Библиотеканы таматасы Локиланы Жаңыкъ ремонтдан сора киталпаны жыды.

компьютерле информатикадан дерсле барлыкь классха салынырдыдыла. Эскиле уа усталла жыйылуучу отууга берилдикдиле.

МАМАЙЛАНЫ Алия.

ХАЛАЛЛЫКь

Хар окъуучуга - мингишер сом

Бюгөн сабийлеге болушлукь этер муратда битеу республикада субботник бардырылады. Анга КЪМР-ни властын тотуруучу эма муниципальны органдары, ишчилер не тюрлю формалы учуреденияларыла, предпритияларында бла организацияларында ишленгеле къатышырыкъыла. Субботникден тошген ахчаны барысы да республиканы къолайсы эма кѳп сабийли юйорлеринден окулмууга школга хазырлауу ючюн берилдикди.

Аны 1-чи сентябрьге дерл хар сабийге бирер минг сом жетерча алай кѳлеширге мурат этилди.

Нальчик шахарда аллай болушлукь керек болган 3 минг сабий барды. Аны себепли шахарны администрациясы битеу предпритияланы, учуредениялары бла организацияланы субботникте тири къатыштыргь эма 31-чи июльга дерл биркюлюкк эни хакьларын энци сѳхта ѳтдюрюгек чакьырганды. Сѳтну реквизитлери:

Получатель: УФК по КБР (Местная администрация г.Нальчик)
ИНН 0711037382
КПП 072101001
р/с 40101810100000010017
банк получателя: ГРКЦ НБ КБР г.Нальчик
БИК 048327001
ОКАТО 83401000000
Код платежа 803 117 05040 04 0000 180

Бу сѳет бла къолайсы юйорледен болушлукьга деп бардырылган субботникни шахар фондуну къалай бир ахча тошгенини юсюнден асламлы информацияны органдарыны юслери бла билдирилдикди.

Анасы бла къызы - Герийланы Мариюм эм Лейла - малкъар тил бла литература кабинетде.

Технологиядан устаз Шахмырзаланы Магоммет бла Байсолтананы Алъберт окъуу кабинетни къабыргь-аларын акьларга хазырлайдыла.

ДУНИЯДАН ХАПАРЛА

Чьрмуола кетерилпирчо Президент Дмитрий Медведев къырал жумуш бла Германияда болгъанды, канцлер Ангела Меркель бла тобушгенди. Анда промышленность проектели юсеринден консультацияла бардырылгъандыла. «Север поток» газ быргьызы къурану, анга Финляндия, Швеция да угъай деметгенлери, ол эв Европаны север къыралларын отлукь бла толуп жалчытырыгыны юсеринден ѳшленгеле къырал башчыла.

- «Север поток» керекди. Украина бла Европалык баргъан газ ызда болгъан чьрмуола толусунлай кетерилгендиле», - деп жарыгь-анды Германия канцлери Дмитрий Медведев Ангела Меркельни къонакъыга чакьырганды. Ол Москвага юз артында келирге айтханды.

Депутатла къодалып корешгендиле

Къырал Думаны чьс башы жыйылуу болгъанды. Анда тѳбѳнгин палатаны депутатлары оюзган отчет кезиуну ичинде законотворчество жаны бла къалай ишле этилгенлери сюзюлгенди эм

башха жашуу магъаналы воспрослага къаралгъанды. Отънда айтхылганын кѳр, депутатла миллет проектлени жашауда бардырыгьга итингендиле. Экономика къытылкъыга, экстремизмге, законсу саууланган банда къауумлага къажуа кюрешлеги тири къатышдыла. Миллетле аралы байламлыкьлары кючлетуге юлюшлери къошхандыла. Беш жюзден аслам законпроектле къаралгъандыла. Аланы аспамсыны къылап этендиле. Къалгъанларын да жаңыдан жарашдырыгьга деп тийишли органдарга къайтаргъандыла.

Кюйсюз чачдырула Индонезияны ара шахары Джакартада эки кюйсюз чачдыруу болгъанды. Аланы хаталарындан 6 адам ѳлгенди эм 50 чакьлы бир адам да болничага тюшгенди. Терактланы саууланган солчу ислам къауум бардырганга ушайды.

Англия - олдоды Билдириуледе айтхылганына кѳр, бу кюйсюз аруудан бек кѳп адам ѳлген - Британияда. Шѳндюге дерл тоугуз гриппдан аруул бол къыралда ауушканга 29 боладыла. Медицина айтханларына кѳр, аны баш салтуу - тышына барып къайтхан туристлеге медицина жаңы тийиши эс бурлугъаныды.

Поэзияны таласында сейирлик пол
3 бет

Расул кьайда да юлгюлюду
4 бет

Ийман бла багыу: кертимиди, ѳтюрюкмюдю?
4 бет

Басмагга ХУЧИНАЛАНЫ Ануар хазырлагъанды.

Белгиси болганы шайыр

Поэзияны таласында сейирлик гюл

Шимал Кавказда, Ариосейде да келерини эңи суратлау дуниялары кырагын тиширүүлө а тоюлдоо. Биз, аланы да кызыл көрүп, кыуан, ыспас сөзүбүздө да айтырарыбыз болду. Алай Тазнильяны суратлау дуниясы көп миллеттерин келечилерини жүрөктерин билген, тазалыкны бла турган жеринге, халкыны сөзмөкчүлүктөн от жагараган шыргыган, аны сайлаткан дунияды:

*Беш тау эгини жашар ююн бу ташта,
Эктемликте, ачыу көрмөй,
Кууанчада,
Беш да жаным болса, бадын берерим,
Манга сауга кыты ташын, ак кызырны,
Тюз ниетти, татты тилги Малжарым.*

(«Малжарым» деген назмалар).

Бу чыгарманы башка жеринде пост былай жазды:

*Сөз айганда, дуния шитире айтылган,
Тепосгондо, дуния кызы кызырдыган,
Ташта от да, ташта гол да кызырдыган.*

Тазнильяны бу тюрло тизгинери миллетине багша бичен, ыспас сөзүдө. Алай ол сөзлө поэтикалык кызык шарттарын да ачыктырган. Ол шарттарга аны лирика жигитинден тиийиши киши да тоюлдоо: «кыялгада» голпе чакдырып, миллет литератураны 1900 жылдада келген эди.

Аны чыгармачылыгы ар

тыктыкыгыга бла зорлуктуга, эссизликке бла омукуз эпилген ишге кыажуа союлгон поэзияды. Дунияны ырахаттыгы бла тазалыктын кыруулаган. Бизни кызыл бир кызылдан да кызыл көргөнгөн, турган жеринги кырууларга бла аны азаттыктын сакчыларга чакырган, тюз жол бла барырга көлөнөндөгөн поэзияды.

Ол жаным би аны «Малжарым» деген назмуу жагыс кесуу Тазнильяны суратлау дуниясына нюр жагыс берген, ол кырагын дунияда кыялгы инсанга жашарты карек болганын көргөзгөн чыгармалары. Дунияны ырахаттыгына керилген, аны зарлык этерге итинген шартла көп тюрлө болгонда. Пост аланы барысына да бетерин ачыктылап, алдан халкыны турган жерин кыруулайлык инсан кымык кыяллы болуугун кылды да тынгылы көргөзгөдү.

Бөгөнлөдө Ариосейно поэзиясын кенг көрсөткөдү Зумакул кызыны жулдусу зат көрөндө, көп миллеттин поэзияны кенг таласында Тазнильяны таласы, ариу кызыл кызыл көргөндө, берилгендиги. Жюто кыялгада өсгөн голоне, ак төпсизде не постезса тынчылык бла бармаганды, алай тынч жолуу сайлаганында жамауат, хурмет этил, гол кызыл ала узатмагыны да кертиди.

Улуу поэтика поэзиясы тенгизча, жашууча кенги, көп максаттында. Аны бир ызга тошоруп чыгайды деген кызылдын. Ол керек да тойюдо. Ким биледи, аны ююн поэтика хар атламына

Иван Козловский эм Ираклий Абшидзе бла.

зильяны жорегинде өртөн жандырмайды. Инсанлыктын байрак этген, аны көп максатты поэзиянда адамлыктын бла адамсылыктын көрөшөрлери тохтамайды. Анда жумушак жоюремликке бла харамлыкка белден бетте төбөшө келди. Ариулыкуну, шатыктыкны жюто эслегенине, хыяллыкны алдаулу шот атамаларын көрөп, жамауаны турданын, халкыны тыгыштына чыгарды.

Огурулулук бла тюзлок өломозлоодо. Кеч кыяллада да, туманда ажалын кыялмайды. Айкы, койсозлок бла амалгык да, биз сүйгөнчө, борбайсыз тойлоодо. Жюз аягы бла жорюгон осал шартла төбий-тойбой турганлары кертиди. Поэтика суратлау дуниясы жашууну ол бетин, ол жаным да бир заманда кем этил көрөткөндө, иулү көлөлөк, сансызлык кылме керекти. Алай харамлык не бек ачык тиресе да, дуниядан кетеди да, поэзия кыялады. Огурулулукну, жашууну жырчыта. Та кесин сактау ююн, керексиз чурмуланы, зорлукту да хорлай, ол алай айныды.

Тазнилья аны сынамагында десек, асыры семелден айдик. Алай поэзия жамауанын ачышына деп тууды. Акыл сөзю багысыны чыгарыла билгенге бардыла деп, поэзия мурагырыкты тойлоодо. Аны отун жаңырган, кыялтанган кердикерин халкыды, халкыга терен сүйүлгөнү, алай журтуна, миллет културга, ана тилге, эрмизге, жан атып, кылгык этерге итинемдикти.

Намуучуну изилую жолунда тадырмай бла тадырмай аягы элтегенде да инсанлыктын ол бийик ишланардыла. Ол ишлангы жарык фахмуу бла тыгыла бир кимеселе эди «Шкантины таш устасы», «Назым Химмет

Намуучуну почтагынан Багъалау

Бизде, Орта Азияда, назму жазган тиширүүланы араларында эм жарык жулдус Зулфия эсе, Кавказы алай жулдусу у Тазнильяды.

Тюрк тилде жазган назмуучулары ичинде бек итилеринде бири Тазнилья эгечими, - сени бу кууанч коюног бла жорюгени теренден алгышайлама. Жазуу ишин жангы кууанчла келтирсин.

Чингиз АЙМАТОВ, Ленинчи сауганы лаураты, СССР-ни, РФ-ни да Кыргыз алауларыны иеси. Брюссель.

Багылау эгечим Тазнилья, жорек халалыгында, огурулулугун хар назму тилкени да сөзмөгөнчө турды. Хар атха да кыялы тынгысы урды жорюгон. Назмуларында уа турган журтугу ариулуугу, эпилеринги жорек жылыулары да сезиле.

Чыгармаларыны окууй, мени сени ариу сыфатыны көз алдыма келтирме, көргөн кызыллыкларын да зисме тюрраса да, аны кууанам. Поэзияга эчки халкын, эчки ызынг бла келе, терен магыналы назмула жазган.

Сени фахмууга кыяллана, чытты назмуларыны бау арма. Кыйын бек тюз багша бергенди сени фахмууга. Бу көп миллетти литератураланы ичинде белгили жерни аласы. Биздин мени санага жарык жашуу, узак ыкор тилеги. Мындан ары да кесинги жангы, аманат назмуларыны бла бизни көп жылыны кууандырып турууну сүйөгөни билдирме.

Андрей ДЕМЕНТЬЕВ, СССР-ни Кыргыз саугасыны лаураты. Москва.

Багылау Тазнилья эгечими, мени сизни назмуларыгызыны бек сыйоп окуйма. Алда, бөгөнчө коног көргөндөн тышында да, абу тюркени, кымыкчалыны арттегили жырларыны ауазарын эшиткенге болма. Хар тюрк тилде жазган шайыр ол фахмуу жазуучу эсе, аны чыгармалары бар тюрк миллетини адабият хазналарына кошуулуп кыялдары. Назым Химмет, Мухтар Ауэзов, Чингиз, Кый-сен, Мустай Совет кызыл жашуу, тюрк тилди халкыны да өктемликтериде. Сени атың да, Тазнилья, ол санда болганы кууандырып белгилейме, айналгы!

Олжас СЛЕЙМЕНОВ, Кавказстаны халк поэти, Кыргыз саугасыны лаураты. Кавказ Республиканы Итиладия посолу. Рим.

Кесини өкмөт, эр жоректи халкыны кыядарын терен ачыктыган Тазнилья эгечими мен бек союмо. Аны чыгармалары, жорюгени теренден чыгып, көпленди да жорюктерине жол тапкандыла.

Хар поэтика кыялдан келмейди окуучу бла бек татытени блага өлөшөрөгө. Сөз поэтика фахмууну оюсонди. Тазнильяны поэзияны уа аллайды-бирде жорек саргышын ачыктай, бирде окуучу бла өлөшө. Окуучу уа анылайды аны, союди аны бла кенгешери. Аны жашууда көрүгө да тошунди. Ала бары да пост Зумакуланы Тазнилья бек фахмуу болганына шатыгылык этедили.

Фахмулк - ол адамлыкты, тюзлок итинуюдо, заманы анылаууду, мени оюсонди жаз эсонг да, аны да сое билуюдо. Назму жазгандан сора да, голтеде ол затпа эслене эсе, ол бек ити жазуучу. Мени акылыма керек, Кябарты-Малжарыны махтаулу кызы Тазнилья алай фахмуулуданды.

ЗУЛФИЯ, Узбекстаны халк поэти, СССР-ни Кыргыз саугасыны лаураты. Ташкент.

Багылау Тазнилья Зумакулова!

Назмуларыны окууй, жорек ырызлыгыны айтама. Мен аллага кыуанган да, өктемленген да эткеми билдикере союмо. Окуйла да, сени фахмууга сейирсиме. Сени назмуларында мени огурулулугуна, сүйөмөкчүлүгүмү толуга аманат жорюкни урганын сеземе. Жир аны теренден эшитилде.

Кыялай игиди сени назмуларында сизни айтыштык турган жеринги жашаганы. Окуучулары кесинги тууган кертиде бла тыншырганын ююн сауб бол. Поэтика, көтөнө, жулдусуларына, акыл фахмуу, Тазнилья деп былай айтырарыбыз да ол затпа жашаганды.

Бийик илхамлы болгундай кыял мындан арысында да, багылау Тазнилья, окуучуларыга, ала бла бирге уа манга да кыуанча.

ЮСТИНАС МАРЦИКВИЧУС, Литваны халк поэти, Кыргыз саугасыны лаураты. Вильнюс.

Халкы алдында айтырга сөө эдим сени адамлыктыгыны, поэзияны да оюсонди. Алай мен сени алай халк жоректилик, акылылай, эслилей тургууну сүйөгөни билдирме. Сени мындан ары да турган жеринге, аны ташына, көтөнө, жулдусуларына, акыл фахмуу, Тазнилья деп былай айтырарыбыз да ол затпа жашаганды.

Бийик илхамлы болгундай кыял мындан арысында да, багылау Тазнилья, окуучуларыга, ала бла бирге уа манга да кыуанча.

Ильдар ЮЗБЕК, Хаким СИГЫТАЙ, Гумар БАШИРОВ. Казан.

Халкы алдында айтырга сөө эдим сени адамлыктыгыны, поэзияны да оюсонди. Алай мен сени алай халк жоректилик, акылылай, эслилей тургууну сүйөгөни билдирме. Сени мындан ары да турган жеринге, аны ташына, көтөнө, жулдусуларына, акыл фахмуу, Тазнилья деп былай айтырарыбыз да ол затпа жашаганды.

Бийик илхамлы болгундай кыял мындан арысында да, багылау Тазнилья, окуучуларыга, ала бла бирге уа манга да кыуанча.

Нади ДЖУСОЙТ, Юг Осетияны халк жазуучусу. Цхинвал.

Багылау эгечими Тазнилья, сени бу кууанч коюног бла жорюгени теренден алгышайлабы. Сени назмуларыны, бийик оюкмолок, былай фахмуу, Тазнилья деп былай айтырарыбыз да ол затпа жашаганды.

Сени назмуларыны сактайбыз.

Сергей БАРУДИН, Леонда ТЕР-АКОПАН, Александр ПУДЕНКО, Игорь ЗАХОРОШКО, Вадим КОВСКИЙ. Москва.

Бизни бек сүйгөн эгечим Тазнилья, сени оюблигини бла жорюгени теренден алгышайлабы. Жашуу алдыда аны ташына, көтөнө, жулдусуларына, акыл фахмуу, Тазнилья деп былай айтырарыбыз да ол затпа жашаганды.

Сени назмуларыны сактайбыз.

Мирза ТУРСУН-ЗАДЕ, Ленин атлы премияны лаураты. Душанбе.

Кёзбаудан эркин тизгинде

Биринчиси, бек башы - Зумакуланы Тазнилья кырагынчак-малжар миллетти бек улуу, бек фахмуу, (сыйлы да) шайырлардан назмуучулардан биринде (көрсөзү, не жангы, не керти айтама десенг да, сани дери айтылган сөз кыялданчы!). Тазнилья назмулары окую, -угъай, ол алай тойлодо - дерлик не хазна табылур, поэзиядан, керти да, анылаулары болган адамда да Анга шексиме.

Жаш заманында окууна башлап Тазнильяга өктем болуу сыйлап бек көн эди. Не сейир-аламат, бузулмаганды, өктем болмаганды. Сабийлигинде жашуу эркетелетени, жангы кызы болуп улуу ююкөдө өскөн, кызын жылыны аны бла келгени, көчгөнчөлүк ачылыгыны башы да сынаганы.

Тура, алай бир шарт зат бар эсе да, ол аны кызылгында халкында, сөзүндө чырта эслемейди! Акылдан, фахмуудан кем адамда ол тукмуу зат олсатат көзгө урууну кыялуучу. Тазнилья да уа, айтама да, ити этин излестен да, ол таштыкыны журтуу да табылгыч тойлоос, не себептен десенг, ол тукмуу зат аны кызында жокду. Ол шарт окуу тамамды анга улуу хурмет бла кырада!

Тазнилья улуу кызыны, таулу эгечини, таулу аяны, тура, таулу юй байчаны да дейки, жорек байлыгынын, ариу, тазса сезимин жыртып, назмууга эчим, дунияга алай ачык сөз айтырары эди ол адамданы - таулу аяны, таулу кызыны, таулу эгечини, таулу юй байчаны - сыйламазлык, аллага хурметнамыс этмезлик игилиги анылаган бир адам да кыялмын! Ол таулу тиширүүлө улуу махтаула сыйп угъай, кесин жорюгөн сөз бла, жыр, назму бла ачып билдиргенде болганды алай! «Эр кызы поэзияны» таулу тиширүү не бек махпат жорюгөн эсе да, ол Тазнильяны дидерини билдирмаганды.

«Кеси да, ариу адамды Тазнилья. Аты да, хаты да кесине ушайды. Да, хуу, ушаманган жукумайды! Анга ол ич, тыш ариулыкуну салап, «ич», «тыш» жарысууну, кызыллыктын да берип, алай кыялай кыялданчы! Анга бир ызга тошоруп чыгайды деген кызылдын. Ол керек да тойюдо. Ким биледи, аны ююн поэтика хар атламына туруп, «таш жерде» деп бошда сагынмаганды. Алай бир бирини тынмай, билмей жазганды ала. Болсада жексини сабийлик кыядарында да «таш жер» биридиктерди. Таш жерде, куу жылпада билди кыялданчыларды. «Кыяла голпе!» Халкыбызны сыфатыча анылашынын жаз тил! Ачык айтталмаганын айтханды! Кеси да бир гол эди, ташчылды өсөлгөн...»

Улуу назмуучу Тазнилья жулуу тойлоодо Улуулуку жюрюгөн.

Уулудан халк да улуу умул этеди. Ол умутха тиийишк бла билемкиг а алай адамга улуу борчу. Улуулуку болгон чыгармачылыгыны айтырарыбыз да ол затпа жашаганды. Тазнилья алай жашаганды, алай ишлегенди. Биреую көбөюдөн кертиге бурганды, аны бла уа ол көбөюдүн кесин да айындан кыраганды.

Дагында кышарым, алгынын бирде Тазнильяга көбөюдө айтылган сөз (ол а бар кыялында керти болуп кыялыны, ол алай жашаганды, алай ишлегенди. Биреую көбөюдөн кертиге бурганды, аны бла уа ол көбөюдүн кесин да айындан кыраганды).

Дагында жаш заманында окууна сынп кыялырга, эзилерге, жыр-назму жазганын угъай да, кызыгыча кыра тартамача, жорек сөзү айтылган сөз (ол а бар кыялында керти болуп кыялыны да, ол кызын, ол сынаган жашууда шайыр, бек өкмөт). Синамганды, ма ол «көтөн» деген сөз Тазнильяны кыядарында былайда туурга чыгарды, өз жерин табаду. Уулуну, өктемдөн да көрөндө таулу тиширүүнү сыфаты.

Жырчы Акат айтаханча, «чагъа, жете келгенди, таш жерде терекчи куруугача, жуу жерде терекчи алай ачык сөз айтырары эди ол адамданы - таулу аяны, таулу кызыны, таулу эгечини, таулу юй байчаны - сыйламазлык, аллага хурметнамыс этмезлик игилиги анылаган бир адам да кыялмын! Ол таулу тиширүүлө улуу махтаула сыйп угъай, кесин жорюгөн сөз бла, жыр, назму бла ачып билдиргенде болганды алай! «Эр кызы поэзияны» таулу тиширүү не бек махпат жорюгөн эсе да, ол Тазнильяны дидерини билдирмаганды.

Жоралар Тин анабыз

Сюкте тамса наньк суучукь, Кёрюнеди бир ариуучукь.

Ма аллайды Тазнильяны бек кыяны! Кёкене чыгыгыны жазга... Кыяларында суйай назга, Бек ушарды Тазнильяны төрт саны!

Таулу халкымы - фахму юзюк, Назмуучулык - алтын юзюк, Тазнилья бол ол жоюкөдө накыт таш! Акылына, билимине, Халкысы тазы инетине, Сагышында мени турчумна бирде баш.

Кавказда журтда шайыр кызыла, Кёкөдө жанган нюр жулдуса, Тазнилья уа Тинг Чоңуну ушайды! Фахму, акыл, билим, сыфат... Бир жанга болса кыянт! Учуп кетмей, жерде кыялай жашайды!

Тин анабыз - Тазнильябыз, Жюз жыл жаша, инагыбыз! Кюндөз ююн бол сен халкынгыз, кене - ай! Экибиде нюр суратын, Еломоздө сени атынг, Сөөнөди кыяла Малжар бла Кырачаай!

ЕЗДЕНПАНЫ Альберт, Кыргызны халк поэти, РФ-ни сыйлы артисти.

Кызылшымкы Сени жулдусунг узакдан көрүнеди

Адамды жыл санына мен бир заманда да эсе бурмаганда, Тазнилья. Сөзсөз, жашлык адамды бекги заманды. Бизни экибиде да болганды жаш заманыбыз. Эвенде теректен, желге, боранга да ачык союлерге эддик. Тынчылык уа болмаганды жаш заманыбыз, алай не кызылшымкы бла бек ачык сөз айтырарыбыз да ол затпа жашаганды. Тазнилья алай жашаганды, алай ишлегенди. Биреую көбөюдөн кертиге бурганды, аны бла уа ол көбөюдүн кесин да айындан кыраганды.

Дагында жаш заманында окууна сынп кыялырга, эзилерге, жыр-назму жазганын угъай да, кызыгыча кыра тартамача, жорек сөзү айтылган сөз (ол а бар кыялында керти болуп кыялыны да, ол кызын, ол сынаган жашууда шайыр, бек өкмөт). Синамганды, ма ол «көтөн» деген сөз Тазнильяны кыядарында былайда туурга чыгарды, өз жерин табаду. Уулуну, өктемдөн да көрөндө таулу тиширүүнү сыфаты.

Жырчы Акат айтаханча, «чагъа, жете келгенди, таш жерде терекчи куруугача, жуу жерде терекчи алай ачык сөз айтырары эди ол адамданы - таулу аяны, таулу кызыны, таулу эгечини, таулу юй байчаны - сыйламазлык, аллага хурметнамыс этмезлик игилиги анылаган бир адам да кыялмын! Ол таулу тиширүүлө улуу махтаула сыйп угъай, кесин жорюгөн сөз бла, жыр, назму бла ачып билдиргенде болганды алай! «Эр кызы поэзияны» таулу тиширүү не бек махпат жорюгөн эсе да, ол Тазнильяны дидерини билдирмаганды.

Абдулах БЕГИЙ улу, Кыргызстаны Тазнилья миллет кийимчи бпа.

Борис КАГЕРМАЗОВ, кызылшымкы поэти.

Безоланы Маликага жети ай болды. Ол Янкой элде жашайды.

КЕРМНОЧ

Бурундан бюгонгоне дерн

Июль - август айлада Миллет библиотекала, башка замандала, окуучу кеп болмайды. Алай анда кермонч кураганлар кыймайддыла. Сөз ючюн, справка-библиография бөлүмдө «Акылыны симфониясы» дегенин көрүрөгө болуучу. Мында ишлегени айтанга көрө, ала окуучуну адам улуну бек бурундан бюгонгоне дерн афоризмдери, философиясы, нар сөздөрү, сейр таурулары бля таныштырырга сойгөндө.

МА САНГАЛ

Токиода ышарууну өңчөлейди. Японда темир жоллада ишленген кондукторлары шүкүлдүклары кыялай бир төрөн болгонларын тигенди. Он-баш станцияда орнатылган сканерле ышарган адамды бети эм ауу кыялай бирге дерн созулганларын өңчөлейди. Адам артык бек көпө бля киюлгөнгө кирет, аны жуушка тартмайддыла. Алай болгонлыкка, кыяштой, кырагын адамга...

САУГАЛА

«Темир жор» Германияга кыайтханды

«Темир жорун» юч торло-сю чыгарылгандыла: бек биринчи 1813 жылда ишленгенди, 1939 жылда аны нацист формасы жарашдырылганды, шөндөтө «Темир жор» жагыртылган кырал сауыда. ФРГ-ни кандлери Ангела Меркель эм кыруула министри Франц Йозеф Юнг Афганистанда кеслерин айырмалы көргөзгөн солдатлары «Бундесверни кишилик ючюн сыйны жору» бля сауыдалагандыла. Укершен сарга Германияда а аркар сауыга биринчи кер берилгенди. Булайда чертирге керек сунубы: бю торлю башламчылыкны жаратмаган немешиле да бардыла-жыгы сауыга ючюнчө рейхни кезиунде чыгарылган «Темир жорга» бек ушаганы немешилени келлеринде гурушхалы тынгысызлыкны туудурады. Сөз ючюн, ФРГ-ни 1975 жылда чыккан закону уруну ветеранларына бю орденни жюрюторгө эркинлик береди. Жалаанда аны юсюнде свастика-нацист белги болмазга керекди. Экинчи дуня урушуну жылларында «Темир жорун» 2-чи классы формасы 3 миллион адамга, 1-чи классы формасы уа 300 миң адамга (бахыгы жол 1945 жылда) берилгенди. Бу артык жылгагы дерн немешиле аскерчиле махтаулу ишери ючюн мадалла бля эм сыйлы жорла бля (төрдө болганыча, кеп жылланы аскер куулулукта турганыча) сауулаууду тургандыла. Бундесверни «Сыйлы жору» жалаанда бейтүр кыялы этилгенди. Бийик жарыкны бек белги бля аскер куулулукта жигитлик юлгюссюн кьрөгзгөнне эм бек айырмалы жетишилмени болдурган аскерчиле сауулауудыла. Биринчи бля бул жагы «Темир жорга» Адригистаны Кунду шахрында бардырылган теракты кезиунде жарала болган жолдашлары, жанлары улуу кыоркуу бля турганлай, өлүмдөн куткарган 4 солдат тийишчи болгандыла.

СЫНАУ

Ийман бля багыу: кертимиди, ётюрюкюдю?

Кыргыздын наркологиа диспансерини врачы Артур Пачев айтанга көрө, болнычалда багылган наркоманлардан хазна адам позолейди. «Мен Россияда бек белгиле клиникада ишлегенме, - дейди А.Пачев. - Алада сау болганыны санына бир неча юч жыл наркотикти жашагына да киредиле. Ол жалаанда рекомиссия Анык айтанда, шөндөгю медицина шөндөгю медицина наркоманияга бакмайдды». Болсада наркотиклени эм игчилени тузагындан толундуй кыюнганына бардыла. Ала ийманган адамдалдыла. Ирина Виксиниш жыйырма аты жыл наркоманка болганды, аладан онекисин колонияда туруп турганды. Иссага иймангананан сора жагы жашуу башыганды. Бу сагытта ол жазычууду, бир проза китабын чыгарганды, бюгонюкдө уа басмага назму жыйындагын хазырлай турды. Ставрополь крайны Киров районунда Зөлская станция барды. Мында наркоманлагы бля игчилеге христиан реабилитация ара ачылганды. Грозныйде белгиле итангит болганды. Баууру аругунандан сора врачла спорт бля кереширге жарамганын айтандыла. Ол спортуз кыялай жашарга бийлиди эди. Ма ол заманда аны жашууну наркотики киргенди.

Ийман бля багыу жалаанда христиан динде угый, исламда да барды. Бу эки динде бир кийик затта бек көндөдө, анга сейир этерчады. Сөз ючюн, Исса да, Мухаммат файгамбарда адамлагы бактандыла. Дарманла бля угый, Алшайтанданды деп Кыруанда жазылып турды. Көпчө игчи бля наркотикке жашууларын буагырларын аныгайдыла, алай токтарга юч тапмайддыла. Кыялай бардыралды багыууну Хасан хажи? Межитте сөөанслада саусуулазга Кыруанда бешмеге керекдө. Жарыула, бир бирини жууктары игчилени неда наркоманын межитте юч бля келтирдиле. Андан магына чыкмайдды. Адам понхондан азат болу ючюн, кеси сойюп келирге керекди. Хасан хажини айтангына көрө, жууушлага-тенге понхю жыны кыялыгыгында атып кыймай, болушуга болуудула. Бизде уа кьбюссонде абынган адамга ат башындан кырайдыла, аны халкы жыйылган жерде сындырады, жюрюгүн кыялмайды. «Ол терс ишди. Кыруанда Аллау бляй айтды: «Ол мени понхю кыулары! Анны жашуу жандауругундан умугуугузу...

Реабилитация арада багыылганла барысы да ишлейдиле.

АСКЕР

Расул кыайда да юлгюлюдю

Адам уллу жаратылып, сеозимли жашуу этип башлагандан бери да эр кишини баш бору - юкюрюню, милетины эм ала кутуи сойкелерин кыруулауду. Бизни кыралда ол торлю проблемалага эртеден бери да уллу магына берилгенди турганды. Кертиди, СССР окулгандан сора бир кыруу кыялы ичинде жаш адамданы ол бориларын толтурууга хазырауа жоккуну орнуна жетгенди - аскерде куулуук этиуну намысы-сыйлы арталыда тас болуп кыайган эди. Кьрмондө ала да эркин салынгандыла. Бу китапканы уллу кочлери мындады-аланы хар биринде бир теманы, илмуну юкюрюндө тынгылы информация билгирге оит барды. «Акылыны симфониясы» деген кермончо кураганына баш мурутлары да олу. Бизни корр.

артында Россияни Саууланган Кюччерини тизинлеринде куулуук этерге атланганды. Биринчи юкөнө окуна хар жагы бля да бориларын тынгылы тамалмаган жашхала, аны командирлери эс буруп, 2009 жылда 2-чи июнда кичи сержанты чынын биринде. Андан сора жалаанда 10 ючюн ооганлай - 12-чи июнда - Расул сержанты чынын алады. Аскерини нызамына терк юйрөнгөн, командирлерине эм тенглерине аруу керкюнөн жашха ротаны отуукагына келген старшинасыны борчлары толтурууга буорулганды. Кыармашуулу, билимли Расул бу сынадан да жетишилди этеди. Бу сагытада ол Москваны кытаында орналган космоаскер бөлүмдө куулуук этеди, отделенианы командирини, авзудуу командирини орбасардыла. Алайды да, аны тенглерини эм командирлерини араларында аны даражасын бийикте кьртюртөн ишлери дагында кьлдөшө. Аны командирлеринден атаасына бля анысына бу юкөлдө келген михтау кагыгында да бизни юмубуга шагыта...

муналыны куулуулук колледжинде окууга киргенди, 2003 жылда, аны айырмалы белгилеге бошоп, кыяыл диплом алганды. Аккы уллу ол жыл окууну нефрты бля сыны Москва И.М. Губкин аты университетини инженер факультетине окууга барды, аны 2008 жылда жетишилди таусуп, нефрты бля тазны жарашдырууда хайырландыган оборудуу ишлетуучюну тастагылыгы алганды. Он жыл юоз...

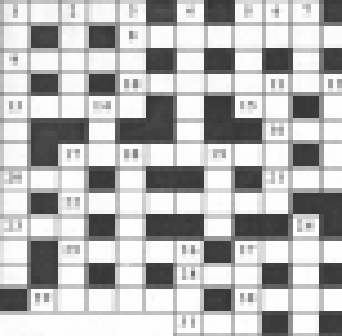
Нарполеонга кыяуба бардырылган урууда уллу кыяиланлары болган аскерчилени сауугарга деп жаурашдырхан эди, 1939 жылда уа Гитлер аны жагынды хайырылган башлаганды. Бек биринчи 1813 жылда чыгарылган «Темир жорун» ююнде уа эмен бутаккыны сураты эм патчааны тукуну атыны эм кесини атыны биринчи харфлары керюне эдиле. Сауганы 1870 эм 1914 жылдада чыгарылган бля Пруссияны араларында бардырылган кызауатха эм Биринчи Дуня урушка жораланган эдиле. Бюгонюкдө уа «Темир жор» биринчи кыяыл алыш алыш белгиси, кыралны аскер техникасыны ююнде орнатылады. Алайды да, булайда Ючюнчө рейхни аскер сауугасыны ауанасыны ююсюнде сөз бара болмаз. «Известия» газетден.

Реабилитация арада мастерскою.

ну кьбешмеге керекдө. Жарыула, бир бирини жууктары игчилени неда наркоманын межитте юч бля келтирдиле. Андан магына чыкмайдды. Адам понхондан азат болу ючюн, кеси сойюп келирге керекди. Хасан хажини айтангына көрө, жууушлага-тенге понхю жыны кыялыгыгында атып кыймай, болушуга болуудула. Бизде уа кьбюссонде абынган адамга ат башындан кырайдыла, аны халкы жыйылган жерде сындырады, жюрюгүн кыялмайды. «Ол терс ишди. Кыруанда Аллау бляй айтды: «Ол мени понхю кыулары! Анны жашуу жандауругундан умугуугузу...

БАЙСЫЛАНЫ МАРШИТ

ЭНИНЕ: 1. Мангылай чач. 5. Малкё. 8. Келечиле кызыны койоне аны алырга баруучудула. 9. Социалист Уруунуу Жигити. Грузияны сыйлы хурджини Церетелини аты. 10. Чалкан бурун. 13. Ушак. 15. Губу эшген зат. 16. Оту «ашауун». 17. Аккылаш... 20... де Жанейор. 21. Кечеге үлүк көзю жартуу жасантты. 22. Школуну навалынгы. 23. Биреу кыясан, ары кесинг тошерге болуучу. 25. Административе ююшуну. 27. Ары таш жарашмай да кылажуучу. 28. Татпаны бирини жашы. 29. Жигит, кыруулу жаш. 30. Елюкге окууларын тилек. 31. Сыйлы жер.

ГАЗЕТИНИ 132-ЧИ-133-ЧО НОМЕРИНДЕ БАСМАЛАНГАН СӨЗБЕРНИ ЖУУАПЛАРЫ.

Сөзберни ЖУУАПЛАРЫ. Хусейн жарашдырганды. «Известия» газетден.

УЧРЕДИТЕЛЬ: КЫАБАРТЫ МАЛКАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИ БЛЯ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУ. Баш редактор АТТАЛАНЫ Жамал. РЕДАКЦИЯНЫ: АЛИКАЛАНЫ Владимир, АПАЙЛАНЫ Музафар (баш редактору орунбасары), БЕШПАЙЛАНЫ Мурали (баш редактору орунбасары), БИТТИРЛАНЫ Аман, ТЕКУЛАНЫ Хаам, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЫЛУДАНЫ Борис (жууалы секретары). ТЕЛЕФОНЫ: Редактору приёмына - 42-63-01. Баш редактору орунбасарлары - 42-38-21, 47-26-22. Жууалы секретары - 42-66-85. Секретарга - 40-93-62. Корректору - 42-63-52. РЕДАКЦИЯНЫ БЕЛОМЕРИ: Жамуаут-политика жашууну бөлүмү - 42-47-68, 42-04-20. Экономика бөлүмү - 42-66-73. Културалы бөлүмү - 42-75-82. Социалны политиканы бөлүмү - 42-66-76, 47-27-59. Жагы кыялына бля спорту бөлүмү - 47-26-39, 42-66-71. Письмаланы, рекламаланы эм биттирүүлени бөлүмү - 42-37-94. Тилмачыны бөлүмү - 47-31-28. Сурат алычуу бөлүмү - 42-68-72. Редакциянын 400 тастет тизинде (машичка бля жазылуу 5-6 бет) ючюн алмады. Газет Басманы эм асылды информацияны эркинликке ачууга жагы бля Кыабарты Малакка регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июнда регистрацига утканды. Регистрацига номер - H-0066. Индекс - 51532.